

5. Sribniak I.V. (2019) Vizualizatsiia povsiakdennia polonenykh starshyn-ukraintsiv taboru Kassino (Italiia) ochyma iliustratoriv taborovykh vydan, 1919 – persha polovyna 1920 rr. [Visualization of the Daily Life of Prisoner Ukrainian Officers in the Camp of Cassino (Italy) Through the Eyes of Illustrators of the Camp Editions, 1919 – first half of 1920]. *Tekst i obraz: aktualni problemy istorii mystetstva*. 2019. № 2. P. 36–59 [in Ukrainian].
6. Sydorenko N.M. (2000) *Ukrainska taborova presa pershoi polovyny KhKh stolittia: problemy natsionalno-dukhovnoho samostverdzhennia* : avtoref. dys. spets. 10.01.08 Zhurnalistyka. [Ukrainian camp press of the first half of the twentieth century: problems of national and spiritual self-affirmation: author's ref. dis. spec. 10.01.08 Journalism]. Kyiv, 34 p. URL: <http://lawdiss.org.ua/ard/00snmnds.shtml> [in Ukrainian].
7. Trofymuk M.S. (2016). *Vasyl Kasiiian: drama na dvi dii*. [Vasyl Kasiyan: drama in two acts]. Zbruč. Lviv. URL: <https://zbruc.eu/node/46260> [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.2.8>

ТВОРЧИСТЬ ПОЛЬСЬКИХ МУЗИКАНТІВ У РЕЦЕНЗІЯХ ОСТАПА НИЖАНКІВСЬКОГО

Уляна Молчко

*доцент кафедри музикознавства та фортепіано
Навчально-наукового інституту музичного мистецтва
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна)
ORCID ID: 0000-0003-1519-6053*

Анотація. У статті здійснено аналіз музично-критичного доробку українського композитора, культурно-освітнього діяча Східної Галичини початку ХХ століття отця Остапа Нижанківського, що публікувався на сторінках часопису «Діло». Методологія дослідження спирається на культурно-історичний, типологічний методи. На основі музикознавчого дослідження визначено тематику публікацій о. О. Нижанківського, в яких висвітлено важливі моменти концертного та культурно-освітнього життя Східної Галичини кінця ХІХ – початку ХХ століття. Проаналізовано творчі здобутки українських та польських композиторів, видатних співаків, хорових колективів.

Розглянуті особливості матеріалів преси доводять, що публіцистичний доробок о. О. Нижанківського відображає еволюцію мистецько-освітніх процесів на шляху розвитку становлення української культури.

Стаття стане добрим ґрунтом для дослідників поступу галицької культури кінця ХІХ – початку ХХ століття на шляху до професійного росту в царині музичного мистецтва.

Ключові слова: музична культура Східної Галичини, Остап Нижанківський, рецензія, «Діло».

CREATIVITY OF POLISH MUSICIANS IN THE REVIEWS OF OSTAP NIZHANKIVSKY

Ulyana Molchko

*Assistant Professor at the Musicology and Piano Department
Institute of Musical Art
of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (Drohobych, Lviv region, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0003-1519-6053*

Abstract. The article analyzes the musical-critical work of the ukrainian composer, cultural and educational figure of Eastern Galicia of the early twentieth century, Father Ostap Nyzhankivsky, which was published in the magazine “Dilo”. The research methodology is based on cultural-historical, typological methods. Basing on the musicological study the themes of the publications by O. Nyzhankivsky in the newspaper “Dilo” concerning the important moments of the concert and cultural and educational life of the Eastern Galychyna at the end of XIX – beginning of XX centuries have been established. The artistic achievements of Ukrainian composers, prominent singers, chores have been analysed.

The studied peculiarities of the publishing materials prove that the publicist works of O. Nyzhankivsky reflect the evolution of the artistic and publishing processes in the course of development of Ukrainian culture.

The practical significance. The article is a good source for the scholars studying the development of the Galician culture at the end of XIX – beginning of XX centuries in the course of their professional growth in the realm of the musical art.

Key words: musical culture of Eastern Galicia, Ostap Nyzhankivsky, review, “Dilo”.

TWÓRCZOŚĆ POLSKICH MUZYKÓW W RECENZJACH OSTAPA NIŻANKOWSKIEGO

Uliana Molchko

docent Katedry Muzykologii i Fortepianu

Dydaktyczno-Naukowego Instytutu Sztuki Muzycznej

Drohobyckiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. Iwana Franki

(Drohobycz, obwód lwowski, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0003-1519-6053

Adnotacja. W artykule dokonano analizy dziedzictwa muzycznego i krytycznego ukraińskiego kompozytora, działacza kulturalno-edukacyjnego Galicji Wschodniej z początku XX wieku ks. Ostapa Niżankowskiego, co się publikował na łamach czasopisma „Dіло”. Metodologia badań opiera się na metodach kulturowo-historycznej i typologicznej. Na podstawie badań muzykologicznych określono tematykę publikacji O.O. Niżankowskiego, w których podkreślono ważne momenty życia koncertowego i kulturalno-edukacyjnego Galicji Wschodniej końca XIX początku XX wieku. Dokonano analizy dorobków twórczych kompozytorów ukraińskich i polskich, wybitnych śpiewaków, zespołów chóralnych.

Rozważane cechy materiałów prasowych demonstrują, że publicystyczne dziedzictwo O.O. Niżankowskiego odzwierciedla ewolucję procesów artystyczno-dydaktycznych na drodze rozwoju formacji kultury ukraińskiej.

Artykuł będzie dobrym gruntem dla badaczy rozwoju kultury galicyjskiej z końca XIX i początku XX wieku na drodze do rozwoju zawodowego w dziedzinie sztuki muzycznej.

Słowa kluczowe: kultura muzyczna Galicji Wschodniej, Ostap Niżankowski, recenzja, „Dіло”.

Вступ. Розвій багатонаціональної музичної культури Львова кінця XIX – початку XX століть, який позначався самоствердженням «своїх національних ідеалів» (Кияновська, 2007: 119), знайшов відображення в рецензіях о. О. Нижанківського. На сторінках часопису «Діло» загалом вийшло друком понад 40 пресодруків, присвячених знаковим подіям галицького краю. За змістовою наповненістю рецензії митця виконують багатоаспектну функцію, а саме «аксіологічну, пізнавальну, просвітницько-виховну, комунікативну» (Зінкевич, Чекан, 2007, с. 87). Його суспільно-громадська праця на музично-критичній ниві, оперативність у висвітленні мистецьких акцій за участю польських та українських музикантів є маловивченою, тому актуальним є розгляд рецензій публіциста, в яких висвітлювалося концертне життя Львова початку XX сторіччя.

Основна частина. Про цінний газетний спадок композитора писали Я. Колодій (Колодій, 1994: 58), Р. Сов'як (Сов'як, 2019: 120–125). Основою джерельної бази статті є музичні рецензії митця на шпальтах часопису «Діло».

Метою дослідження є привернення уваги мистецько-освітньої громадськості до публіцистичного доробку композитора, аналіз тематики, жанрового спектра пресодруків, авторського публіцистичного стилю, введення критичного доробку в науково-навчальний обіг.

У низці газетних матеріалів, що друкувалися на шпальтах «Діла», однією з перших з'являється рецензія о. О. Нижанківського на концерт польського хору «Лютня». Співочий колектив був заснований диригентом Станіславом Цетвінським у 1880 році. Публікація галицького журналіста засвідчує одну з творчих сторінок хору, а саме концерт у Народному Домі 1894 року. Виявляючи прихильність до польського колективу він зазначає, що «Лютня» стоить справді на выжині своєї задачі, бо виконуючи звичайно знаменитші твори зь своєї літератури музичної, плекає тымь самымь свою музику національну, а познакомлюючи публічність львівську зь перлами чужої музики, образує єи » (О.[стап] Н.[ижанківський], 1894: 4). Під час зазначеної імпрези «Лютнею» був виконаний твір «Жито» Владислава Желеньського для соло баритона, чоловічого хору в супроводі духових інструментів. Партію баритона вдало відспівав Модест Вітошинський. На концерті грав увертюру «Байка» С. Монюшка оркестр 24-того піхотного полку (диригент Штайнер). Публіцист зазначає, що ця композиція проінтерпретована «дуже совѣстно; всякі тонкости інструментації выходили дуже плястично и принадно, а краски поодинокихь інструментовь, переливаючись помѣжь собою, дуже мило вражали ухо слухача» (О.[стап] Н.[ижанківський], 1894: 4).

До програми музичної імпрези увійшла кантата «Кримські сонети» С. Монюшка на вірші А. Міцкевича, яку блискуче виконав хор «Лютня» та духовий оркестр під керівництвом С. Цетвінського. Кульмінацією концерту став цикл з італійських пісень Яна Галля для чоловічого хору а capella. Велике враження на галицького журналіста справили окремі твори, а саме «Серенада», «Розпука». Загалом хор «Лютня» вдало виступив, продемонструвавши високий художній рівень.

Розкриваючи мистецьке життя Львова, галицький журналіст активно відгукується рецензіями на оперні вистави, а саме: «Манон Леско» Д. Пуччіні та «Травіата» Д. Верді, які відбулися у 1895 році. Публіцистичний матеріал «Manon Lescaut. Опера вь 4 актахь Gіасомо Руссіні-ого» (О.[стап] Н.[ижанківський], 1895: 2) о. О. Нижанківського висвітлює прем'єру цієї вистави на сцені львівського театру Скарбка.

Стаття насичена влучними характеристиками артистичного складу. Серед солістів яскраво вирізнялася своїм дзвінким голосом та бездоганно чистою інтонацією Соломія Крушельницька. «Совѣстно вистудіювала она свою незвычайно трудну партію (Манон – У.М.) и зь якою прецізією єи віддала!» («О.[стап] Н.[ижанківський], 1895: 2). У прем'єрній виставі партію де Гріє дуже добре відспівав О. Мишуга. Але у зазначеній виставі співак участі не брав у зв'язку з хворобою. Тому дирекція театру зробила заміну: цю роль виконував М. Левицький. На належному вокальному рівні подали свої ролі Й. Шиманський, А. Каспровічова, П. Карпінський.

Відгук на оперну виставу «Травіата» Д. Верді позначається яскравими ознаками жанру рецензії. Поєднавши в собі якості аналітика і слухача, о. О. Нижанківський подає яскраві виконавські характеристики солістів, які виокремлюють їх творчі портрети. У цій виставі були задіяні Й. Шиманський (партія Альфреда), О. Мишуга (партія Георга), М. Козловська (партія Віолетти). Характеризуючи вокальне мистецтво М. Козловської, автор пише: «Голосъ ея милый, чистый, о широкѣмъ и ровнѣмъ регестрѣ. Гра, якъ на дебютантку, дуже свободна» (О.[стап] Н.[ижанківський], 1895: 3). На виконавській висоті був Й. Шиманський, який «співавъ дуже гарно. Въ той партіи мавъ вѣнь часъ голосъ своѣй розвинути, а коли и гра его була добра, публика надгородила его рясными оплесками» (О.[стап] Н.[ижанківський], 1895: 3).

Музичного критика приємно вразило скрипкове соло Ф. Якля, який виступив замість скрипаля М. Вольфстала.

Цікавим джерелознавчим матеріалом відзначається рецензія «Ораторія Мечислава Солтиса» (О.[стап] Н.[ижанківський], 1895: 3). Ця публікація присвячена виконанню польським товариством «Лютня» хорового твору «Присяги Яна Казимира» на слова С. Духінської.

Львівські артисти виконали об'ємний чотиричастинний твір М. Солтиса з великою професійною віддачею. Особливо яскраво проявили себе хор «Лютня» під керівництвом диригента С. Цетвінського, оркестр 30-го піхотного полку та солісти З. Волощакова (сопрано), О. Нижанківський (бас), М. Вітошинський (баритон).

Незважаючи на те, що рецензія розрахована на широкі верстви населення, о. О. Нижанківський подає розлогий виконавський аналіз 21-го вокального номера. Він зауважує, що «въ декотрыхъ зъ нихъ, <...> пробиваєсь умѣла рука въ провадженю поодинокихъ, особливо вокальныхъ голосѣвъ, – въ декотрыхъ зновъ дуже удачно ужиті и використаві рѣзні ефекты инструментальні, а декотрі зъ нихъ порывають навѣтъ слухача своєю непримусеною и не пересадною вервою и житьемъ» (О.[стап] Н. [ижанківський], 1895: 3).

Аналізуючи речитативні та ансамблеві місця в ораторії, о. О. Нижанківський характеризує особливості виконання їх солістами. Так З. Волощакова показала добру декламацію і вдумливе спокійне інтерпретування, соло М. Вітошинського (Largo, e-moll, 6/8) було дуже гарне, а О. Нижанківський (брат публіциста) вирізнявся повним і сильним басом.

Аналізована рецензія є вагомим джерелознавчим матеріалом до вивчення польської музики, зокрема творчості М. Солтиса, а також діяльності співочого товариства «Лютня». Вона засвідчує високий культурний рівень концертного життя столиці Галичини кінця XIX століття.

Серед рецензій галицького журналіста на важливі мистецькі артефакти Львова початку XX століття привертає увагу публікація «Наша Дума, українсько-руські народні пісні, зібрав і для хору уложив Філярет Колеса» (Нижанковський, 1902: 3), присвячена виходу у світ цього збірника.

Рецензія митця «Концерт «Стрийського Бояна» (Нижанковський, 1902: 3) представляє маловідому сторінку концертної діяльності хору. У музично-критичному матеріалі о. О. Нижанківський багато уваги приділяє виконавській характеристиці представленого репертуару. Під час виступу «Стрийським Бояном» було проінтерпретовано хорові твори «Цигани» Р. Шумана, концерт «Скажи ми, Господи, кончину мою» Д. Бортнянського, «Лічу в неволі» Д. Січинського, «Молоді сни» А. Вахнянина, «Нова Січ» о. О. Нижанківського. Перелік представлених композицій свідчить про високий професійний рівень колективу.

У концертному огляді публіцист дає інформацію про виступ скрипаля С. Паньківа. Він виконав «Елегію» c-moll Г. Ернста, «Ноктюрн» Es dur Ф. Шопена в перекладі П. Сарасате. Отець О. Нижанківський пише, що «артист сьпіває на скрипці і се іменно робить на слухачах колосальне враженіє» (Нижанковський, 1902: 3).

Рецензія «Лисенкове сьвято в Києві» (Нижанковський, 1903: 2) є висвітленням святкування 35-літнього ювілею М. Лисенка, яке організували в 1903 році Літературно-артистичне товариство та низка українських музичних діячів. На цю урочисту імпрезу прибула делегація з Галичини.

«Духовне життя в Галичині, традиційно тісно пов'язане з конфесійною ситуацією та співочою стороною обряду, перебувало у постійному поступі, – характеризує цей період С. Гуральна. – Це відобразалося не тільки у богослужбових відправах, а й також у задокументованих свідченнях, що збереглися у публікаціях великої кількості видань другої половини XIX – першої половини XX століття» (Гуральна, 2019: 34). До них належить рецензія о. О. Нижанківського «Великий духовний концерт» (Нижанковський, 1904: 3), котра є фіксацією знакової релігійної події, що пройшла під патронатом митрополита Андрея Шептицького. Журналіст зазначає, що одним з перших виступав духовий військовий оркестр 15-го піхотного полку під керівництвом Ф. Конопасека, який виконав «Ave Maria» Ф. Шуберта. Наступну частину газетного матеріалу о. О. Нижанківський присвятив хоровим колективам, які також брали участь у святковій програмі. Це – хор товариства «Львівський Боян», хор Львівської духовної семінарії, хор учнів руської гімназії та співочий колектив «Шістнадцятки» Ставропігійського інституту під керівництвом І. Цьороха. Увагу музичного критика привернули духовні концерти № 21 «Живий в допомі вишняго» і № 24 «Возведах очі мої» Дмитра Бортнянського, виконані хором семінаристів під батудою Є. Турули.

На завершення ювілейного концерту виступили зведені хори, котрі виконали молитовну пісню «Під Твій покров (святий)» та кант «Пречистая Діво, Мати Руського краю» з опери «Купало» А. Вахнянина у супроводі оркестру під батудою автора.

У другій половині XIX століття урочисті вшанування постаті Т. Шевченка в Галичині набувають великої популярності. Саме до таких величних мистецьких імпрез, присвячених Кобзарю, належить відзначення культурно-мистецькою громадою Львова 47-ої річниці від дня смерті Пророка, що відбулося 5 березня 1908 року в залі Львівської філармонії. На цю подію о. О. Нижанківський оперативно відгукується на сторінках часопису «Діло» рецензією «Концерт в память XLVII. роковин смерти Т. Шевченка у Львові» (Нижанковський, 1908: 2, 4).

Газетний матеріал о. О. Нижанківського привертає увагу не тільки аналізом концертних номерів, а й представленням культурно-освітньої атмосфери Галичини початку ХХ століття. Вже з перших рядків він наголошує на жертвенній просвітницькій праці товариства «Львівський Боян», яке, «сповняючи прийняту на себе місію плекання нашої національної музики, не забуває, що до ширшого образования музикальної суспільності потреба конечно познакомленія її з визначними творами музики чужих народів» (Нижанковський, 1908: 2). Концертна програма Шевченкових урочистостей 1908 року вирізнялася багатим музичним репертуаром. На святі, крім творів українських митців М. Лисенка, А. Вахнянина, Б. Вахнянина, Я. Ярославенка, колективи виконували композиції П. Чайковського, А. Рубінштейна, Р. Вагнера, М. Бруха, Г. Венявського, Ф. Паоло Тості, Ф. Томе.

Аналізуючи публіцистичний матеріал о. О. Нижанківського, визначаємо оригінальний авторський інформативно-експресивний стиль опису програми шевченківського свята. За способом викладу матеріалу ця рецензія насичена фрагментами тексту описового типу.

Балада «Прекрасна Олена» тв. 24 М. Бруха була виконана «Львівським Бояном» (диригент М. Волошин), військовим оркестром 15-го піхотного (диригент Ф. Конопасек), а також солістами. Рецензент дає схвальну оцінку хоровій інтерпретації цієї балади. «Що до виведення сього твору, замітити належить, що оркестру держав п. Волошин сильно в руці, хори повисувались безвзглядно його приказам» (Нижанковський, 1908: 2). Солостка О. Вахнянин добре співала партію Олени. Баритонове соло професійно виконав П. Берест.

Наступний номер програми, як повідомляє рецензент, був змінений через недиспозицію голосу І. Сологуб. Замість неї виступив соліст Варшавської опери Ю. Шиманський. Він представив львівській публіці солоспів «Минають дні, минають ночі» М. Лисенка, «Романс Вольфрама» з III-го акту опери «Тангейзер» Р. Вагнера, пісню «Ninon» П. Тості.

Сольні номери у концерті чергувалися з хоровими творами: «Три дороги» Б. Вахнянина і «Фінал» Я. Ярославенка на слова В. Пачовського у виконанні співочого колективу «Бандурист» (диригент В. Березовський).

У сьомій точці шевченкового свята взяла участь скрипалька Є. Щедрович-Ганкевич, яка виконала Скрипковий концерт № 2 (d-moll, тв. 22) Г. Венявського. Автор насичує свою публікацію короткими біографічними відомостями про польського митця, чим надає газетному матеріалу пізнавального характеру.

На завершення концерту виступив хор «Львівський Боян», який виконав кантату «Б'ють пороги» М. Лисенка.

На початку ХХ століття в Галичині поживається рух академічної молоді, котра була «носієм національної ідеї, найбільш прогресивною та доволі дієвою складовою галицької інтелігенції» (Гурак, 2007: 4). 11 липня 1909 року створено організацію «Український Студентський Союз» (Кузьмин, 2016: 47) – «товариство українських студентів вищих шкіл Австро-Угорщини, метою якого була координація діяльності українських студентських товариств, які діяли в Австрійській імперії» (Романюк, 2015: 636). Утворені при молодіжній спільноті комісії секції сприяли вихованню національної свідомості майбутньої української еліти та залученню її до культурно-просвітницької діяльності краю. Драматичну комісію при УСС очолював А. Коцко. 12 грудня 1910 року цією аматорською групою на українській сцені постановлено п'єсу німецького драматурга Г. Зудермана «Огні Іванової ночі». А вже 14 грудня 1910 року в газетній рубриці «Артистичні замітки» виходить друком рецензія о. О. Нижанківського «Огні Іванової ночі, драма Германа Судермана» (О.[стап] Н.[ижанківський], 2010: 6).

У рецензії автор висловлює свої враження від акторського мистецтва студентського театрального колективу. З цього приводу він критично підкреслює: «Гра аматорів – була грою аматорів» (О.[стап] Н.[ижанківський], 2010: 6). Але, незважаючи на це, журналіст зазначає, що «роль дідича Фогельрайтера (п. О. Вахнянин) вийшла добре, його жінки (п. Артимовичівна) і жінки-литовки (та сама) також не зле», а «п. О. К-а відіграла роль Труди на всякий випадок дуже інтересно» (О.[стап] Н.[ижанківський], 2010: 6). Автор дає слушні зауваження щодо нечіткої дикції та недостатньої сили голосу акторів і радить академічній театральній трупі зайнятися ліквідацією цих недоліків.

Публіцистичні матеріали о. О. Нижанківського «Маркіянове свято у Львові» та «Два концерти в пам'ять 100-літніх роковин уродин Маркіяна Шашкевича 6 і 7 листопада 1911 р. у Львові» висвітлюють урочистості, які відбулися у Східній Галичині, присвячені 100-річчю вшанування дня народження Маркіяна Шашкевича. За змістовим викладом газетні тексти можна зарахувати до журналістського жанру тематичного репортажу.

Риси репортажу дуже яскраво простежуються в першій публікації «Маркіянове свято у Львові» (О.[стап] Н.[ижанківський], 1911: 1–4), де о. О. Нижанківський, будучи учасником всіх шашкевичівських культурно-громадських акцій, детально та емоційно-піднесено повідомляє читача про перебіг імпрез. Зазначений об'ємний пресодрук привертає увагу не тільки своєю чіткою документальністю, але й індивідуальною журналістською чуттєвою описовою суб'єктивністю. Власне останні ознаки дають право зарахувати газетний матеріал о. О. Нижанківського до жанру «художнього репортажу (...), який існує на межі між літературою та журналістикою» (Шутяк, 2014: 254).

Публікація чітко структурована і складається з десяти частин. Музичну частину свята о. О. Нижанківський представляє в останній частині репортажу. У концертній програмі брали участь гімназійний мішаний хор від керівництвом Ф. Колесси, у виконанні якого прозвучав твір «Шуми вітре» С. Людкевича на вірші М. Шашкевича та «Чом, річенько домашня» І. Лаврівського на слова Я. Головацького. Музичні номери переривалися декламацією поезій «Погоня» і «Бандурист» М. Шашкевича. Першу відчитав Ф. Лопатинський, а другу – Р. Сушко.

Композиції на вірші М. Шашкевича «Дайте руки, юні друзі» С. Людкевича та «Не згасайте, ясні зорі» о. В. Матюка проінтерпретував чоловічий хор. Журналіст критично зазначає, що «обі сі пісні відспівано

зовсім бездоганно, – шкода тільки, що темпо до обох їх прибрано було трохи за повільне, через що вийшла у виконанню дещо за мляво» (Нижанківський, 1911: 3).

Привернув увагу журналіста камерний ансамбль учнів Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка у складі Р. Придаткевича (скрипка), О. Букшованого (віолончель) та З. Лиська (фортепіано). В їх виконанні прозвучали «Менует с-moll» Й.-С. Баха та «Романс» Л. Бетховена.

Оркестровий колектив Музичного товариства ім. М. Лисенка під керівництвом о. Л. Туркевича проінтерпретував увертюру з опери «Набукко» Д. Верді.

Кульмінацією музичного дійства стало виконання Р. Придаткевичем Концерту для скрипки Ш.О. де Беріо. Фортепіанний супровід зазначеного твору здійснив Н. Нижанківський.

6 і 7 листопада в залі Львівської філармонії відбулися мистецькі акції, котрі також зафіксував о. О. Нижанківський на сторінках газети «Діло». Публікація «Два концерти в пам'ять 100-літніх роковин уродин Маркіяна Шашкевича 6 і 7 листопада 1911 р. у Львові» (Нижанківський, 1911: 1–4, 6) містить цінну інформацію про артистку світової слави С. Крушельницьку, численні колективи та окремих виконавців цих імпрес.

Газетний матеріал є чітко структурованим і складається з дев'яти частин, що висвітлюють всі сторони мистецького шашкевичевого свята, а саме: виступи чоловічого хору «Бандурист» (диригент П. Артимович), хору питомців духовної семінарії (диригент М. Осадца), військового оркестру 15-го піхотного полку (диригент Ф. Конопаска), хору «Львівський Боян» (диригент М. Волошин), а також окремих артистів – скрипаля Ф. Кребса, концертмейстерів О. Ясеницької та Д. Старосольської.

Перша частина газетного матеріалу, присвячена виконанню симфонічної картини О. Бородіна «У Середній Азії» військовим оркестром під керуванням Ф. Конопаска. У рецензії о. О. Нижанківський яскраво проявляє письменницький талант, де предметно-картинна зображальність є одним з образотворчих засобів передачі як змісту музичних творів, так і фахової майстерності виконавців.

У другій частині публікації о. О. Нижанківський зазначає ґрунтовні святкові доповіді доктора Є. Олесницького та отця Т. Лежогубського про суспільно-громадську працю М. Шашкевича для народу. Третя частина висвітлює виконання «Львівським Бояном» хорового твору С. Людкевича «Дністрованка» на слова М. Шашкевича. Диригував М. Волошин, акомпанував С. Людкевич.

В аналізованій рецензії особливе місце відводиться виступу С. Крушельницької. Концертні номери в її виконанні о. О. Нижанківський висвітлює в четвертій і восьмій частинах цього пресодруку.

Восьма частина публікації фіксує концертний репертуар вокалістки: «Веснівка» В. Матюка, «Удосвіта стала» М. Лисенка, «Мала я рожу» Я. Ярославенка, «В неділеньку вранці» Я. Лопатинського, а також італійська пісня «Amore!» Storiellina» Л. Денца.

Аналізуючи професійну майстерність Примадонни, рецензент у своєму публіцистичному матеріалі підкреслює грані унікального хисту співачки. «Нині се голос, який – при задержанню всіх його вроджених і набутих прикмет, – вона самостійно повела, – зазначає з великим пієтетом журналіст, – а висока її музична інтелігенція допомогла їй як нині вже сьвітової слави примадонні, стати в титулових ролях свого багатого оперового репертуару такі самостійно подумані артистичні креації, які не взірців, але хиба наслідувачів шукати можуть» (Нижанківський, 1911: 5). Найбільше вразила журналіста індивідуальна ознака голосу С. Крушельницької, а саме «природний метал і сила, <...> динаміка, фразоване, деклямація, рівність вокального регістру від низу аж в гору, а понад все (sit veni verbz) непорочно чиста інтонація» (Нижанківський, 1911: 5).

Не проходить повз увагу о. О. Нижанківського високопрофесійний акомпанемент піаністки Д. Старосольської.

Далі журналіст характеризує виконання Псалому «Услыши Господи глас мой» А. Веделя хором вихованців Руської духовної семінарії під керівництвом о. М. Осадци.

Наступна частина рецензії присвячена виступу молодого професора скрипкової гри Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка, випускника Празької консерваторії класу професора О. Шевчіка – Ф. Кребса, який виконав Концерт d-moll А. В'єтана, «Поему» № 6 тв. 41 З. Фібіха в перекладі для скрипки Я. Кубеліка. Характеризуючи технічний рівень Ф. Кребса, автор зазначає його індивідуальний «тон і чуте» (Нижанківський, 1911: 5).

Рецензія також містить вартісні характеристики щодо гри концертмейстера Ф. Кребса – О. Ясеницької. Він пише, що вона «не в'яже соліста, але підпомагає в свободних його руках, ба навіть артистичних призмах; акомпаніатор в хвилину то видвигнеться на верх, коли треба, то усунеться дискретно в тінь, де треба солістови вийти» (Нижанківський, 1911: 5).

Аналізуючи сьому точку програми, музичний критик зазначає високий виконавський рівень співочого колективу «Бандурист» під диригуванням П. Артимовича, який показав себе професійно вишколеним. У публіцистичному матеріалі зафіксовано концертну програму колективу: «Живем, живем, своїм житєм» А. Вахнянина, «Хор паломників» з опери «Тангейзер» Р. Вагнера, та особливості інтерпретації виконуваних творів.

Рецензія завершується описом виконання кантати «Радуйся ниво неполитая» М. Лисенка на вірші Т. Шевченка під батудою М. Волошина. Газетний матеріал має джерелознавчу цінність, оскільки автором зазначено склад солістів: у першій частині виконавцями кантати були Т. Рожанковська і О. Парахоняківна (сопран), Яворовська і Вацківна (альт), М. Козак і С. Людкевич (тенор), Яримович, Фурдас, Білоголовка (бас), в третій частині – О. Парахоняківна (сопрано), в четвертій – частині М. Козак (тенор).

Підсумовуючи газетний допис, публіцист пише, що тільки великою колективною працею в «Львівському Бояні» можна досягти значних здобутків «в напрямі піднесення поваги і культурного значіння нашої національної музики» (Нижанківський, 1911: 6).

Висновки. Проаналізовані рецензії о. О. Нижанківського, що опубліковані на сторінках часопису «Діло», не тільки знайомили читачів із знаковими подіями в культурно-освітньому просторі Львова, діяльністю визначних артистів Східної Галичини, але й поглиблювали знання в царині світового музичного мистецтва та впливали на формування їхньої національної свідомості. Вони проливають світло на маловідомі сторінки творчих біографій визначних українських та польських діячів. Стаття стане добрим ґрунтом для дослідників поступу галицької культури кінця XIX – початку XX століття на шляху до професійного росту в царині музичного мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Гурак І. «Молода Україна»: студентство в суспільно-політичному житті Галичини (60-ті рр. XIX – початок XX ст.). Івано-Франківськ : видавництво ПП Третяк І.Я., 2007. 280 с.
2. Гуральна С. Духовна творчість галицьких композиторів кінця XIX першої половини XX століть в контексті літургійно-хорової практики регіону : дис. ... канд. мистецт. :17.00.03. Львів, 2019. 389 с.
3. Зінкевич О., Чекан Ю. Музична критика: теорія та методика : Навчальний посібник. Чернівці : Книги – XXI, 2007. 424 с.
4. Кияновська Л. Галицька музична культура XIX – XX ст. : навчальний посібник. Чернівці : Книги – XXI, 2007. 424 с.
5. Колодій Я. Остап Нижанківський. Львів : Логос, 1994. 64 с.
6. Кузьмин Р. Український студентський союз: центральний координаційний орган студентських товариств Галичини в 1909–1914 роки. *Гілея: науковий вісник*. 2016. Випуск 110. С. 46–51.
7. Нижанковський О. Великий духовний концерт. *Діло*. 1904. Ч. 260. 18 падолиста (1 грудня). С. 3.
8. Нижанківський О. Два концерти в пам'ять 100-літніх роковин уродин Маркіяна Шашкевича 6 і 7 падолиста 1911 р. у Львові. *Діло*. 1911. Ч. 249. 9 листопада. С. 1–4, 6.
9. Нижанковський О. Концерт в пам'ять XLVII. роковин смерті Т. Шевченка у Львові. *Діло*. 1908. Ч. 60. 17 марця. С. 2; Ч. 61. 18 марця. С. 2; Ч. 62. 19 марця. С. 4.
10. Нижанковський О. Концерт «Стрийського Бояна». *Діло*. 1902. Ч. 250. 6 (19) падолиста. С. 3.
11. Нижанковський О. Лисенкове свято в Києві. Музикальна часть вечера. *Діло*. 1903. Ч. 289. 24 грудня (6 січня 1904). С. 2.
12. Нижанковський О. Наша Дума, українсько-руські народні пісні, зібрав і для хору уложив Філярет Колеса. *Діло*. 1902. Ч. 63. 18 (31) марта. С. 3.
13. О.Н. Въ недѣлю (24 с. м.) представлено въ театрѣ гр. Скарбка велику оперу Вердіого «Traviata». *Дѣло*. 1895. Ч. 37. 16(28) лютого. С. 3.
14. О.Н. Manon Lescaut. Опера въ 4 актахъ Giacomo Puccini-ого. *Дѣло*. 1895. Ч. 35. 14(26) лютого. С. 2.
15. О.Н. Маркіянове свято у Львові. *Діло*. 1911. Ч. 247. 6 падолиста (24 жовтня). С. 1–4.
16. О.Н. Огні Іванової ночі, драма Германа Судермана. *Діло*. 1910. Ч. 279. 14 грудня. С. 6.
17. О.Н. Ораторія Мечислава Солтиса. *Дѣло*. 1895. Ч. 218. 29 вересня (11 жовтня). С. 3.
18. О.Н. І-ій концертъ товариства спѣвацкаго «Лютня» за 1894/5 рѣкъ. *Дѣло*. 1894. Ч. 272 и 273. 7 (19 грудня). С. 4.
19. Сов'як Р. Остап Нижанківський. Стрий : «Щедрик», 2019. 256 с.
20. Романюк С. Афіші аматорських драматичних гуртків Галичини другої половини XIX – початку XX ст. (із фондів Інституту досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника), 2015. С. 635–656. doi: <http://www.lsl.lviv.ua/wp-content/uploads/Z/Z2015/JRN/PDF/43.pdf>. (дата звернення 26. 02. 2020).
21. Шутяк Л. Особливості українського художнього репортажу в контексті «нового журналізму». *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2014. № 1–2 (17–18). С. 154–158.

References:

1. Gurak I. (2007) «Moloda Ukrayina»: studentstvo v suspilno-politychnomu zhytti Galychyny (60-ti rr. XIX – pochatok XX st.) [«Young Ukraine»: students in the socio-political life of Galicia (60-s of the XIX – early XX century.)]. Ivano-Frankivsk: vydavnyctvo PP Tretyak I.Ya. 280 p. [in Ukrainian].
2. Guralna S. (2019) Duhovna tvorchist galyczykh kompozytoriv kincyа XIX pershoji polovyny XX stolit v konteksti liturgijno-horovoyi praktyky regionu [Spiritual creativity of Galician composers of the end of the XIX and the first half of the XX centuries in the context of liturgical and choral practice of the region]. dys. ... kand. mysteczt.: 17.00.03. Lviv. 389 p. [in Ukrainian].
3. Zinkevych O., Chekan Yu. (2007) Muzychna krytyka: teoriya ta metodyka: Navchalnyj posibnyk [Music criticism: theory and methodology: Textbook]. Chernivci: Knygy – XXI. 424 p. [in Ukrainian].
4. Kyuanovska L. (2007) Galyczka muzychna kultura XIX – XX st.: navchalnyj posibnyk [Galician musical culture of the XIX – XX centuries: textbook]. Chernivci: Knygy – XXI. 424 p. [in Ukrainian].
5. Kolodij Ya. (1994) Ostap Nyzhankivskij [Ostap Nyzhankivsky]. Lviv: Logos. 64 p. [in Ukrainian].
6. Kuzmyn R. (2016) Ukrayinskyj studentskyj soyuz: centralnyj koordynacijnyj organ studentskyh tovarystv Galychyny v 1909–1914 roky [Ukrainian Students Union: the central coordinating body of student societies in Galicia in 1909–1914]. «Gileya: naukovyj visnyk». Vypusk 110. P. 46–51. [in Ukrainian].
7. Nyzhankovskij O. (1904) Velykij duhovnyj koncert [Great spiritual concert]. *Dyilo*. Vyp. 260. 18 padolysta (1 grudnya). P. 3. [in Ukrainian].
8. Nyzhankivskij O. (1911) Dva koncerty v pamyat 100-litnih rokovyn urodyn Markiyana Shashkevychа 6 i 7 padolysta 1911 r. u Lvovi [Two concerts in memory of the 100th anniversary of the birth of Markiyana Shashkevych 6 and 7 padolysta 1911 in Lviv]. *Dyilo*. Vyp. 249. 9 lystopada. P. 1–4, 6. [in Ukrainian].

9. Nyzhankovskiy O. (1908) Koncert v pamyat XLVII. rokovyn smerty T. Shevchenka u Lvovi [Concert in memory of XLVII. anniversary of Taras Shevchenko's death in Lviv]. *Dyilo*. Vyp. 60. 17 marcya. P. 2; Vyp. 61. 18 marcya. P. 2; Vyp. 62. 19 marcya. P. 4. [in Ukrainian].
10. Nyzhankovskiy O. (1902) Koncert «Stryjskogo Boyana» [Concert of «Stryisky Boyan»]. *Dyilo*. Vyp. 250. 6 (19) padolysta. P. 3. [in Ukrainian].
11. Nyzhankovskiy O. (1903) Lysenkove svyato v Kyyivi. Muzykalna chast vechera [Lysenkov holiday in Kiev. Musical part of the evening]. *Dyilo*. Vyp. 289. 24 grudnya (6 sichnya 1904). P. 2. [in Ukrainian].
12. Nyzhankovskiy O. (1902) Nasha Duma, ukrayinsko-ruski narodni pisnyi, zibrav i dlya horu ulozhyv Filyaret Kolesa [Our Duma, Ukrainian-Russian folk songs, collected and composed for the choir Filaret Kolesa]. *Dyilo*. Vyp. 63. 18 (31) marta. P. 3. [in Ukrainian].
13. O.N. (1895) V nedilyu (24 s. m.) predstavleno v teatri gr. Skarbka velyku operu Verdiogo «Traviata» [On Sunday (24 p.m.) presented at the theater gr. Treasure of Verdiogo's great opera «Traviata»]. *Drblo*. Vyp. 37. 16(28) lyutogo. P. 3. [in Ukrainian].
14. O.N. (1895) Manon Lescaut. Opera v 4 aktax Giacomo Puccini-ogo [Manon Lescaut. Opera in 4 acts by Giacomo Puccini]. *Drblo*. Vyp. 35. 14(26) lyutogo. P. 2. [in Ukrainian].
15. O.N. (1911) Markiyanove svyato u Lvovi [Markiyan's holiday in Lviv]. *Dyilo*. Vyp. 247. 6 padolysta (24 zhovtnya). P. 1–4. [in Ukrainian].
16. O.N. (1910) Onyi Ivanovoyi nochi, drama Germana Sudermana [The Lights of St. John's Night, a drama by Hermann Suderman]. *Dyilo*. Vyp. 279. 14 grudnya. P. 6. [in Ukrainian].
17. O.N. (1895) Oratoriya Mechyslava Soltysa [Oratorio by Mieczyslaw Soltys]. *Drblo*. Vyp. 218. 29 veresnya (11 zhovtnya). P. 3. [in Ukrainian].
18. O.N. (1894) I-ij koncert tovarystva spivaczko «Lyutnya» za 1894/5 roku [The first concert of the «Lute» Singing Society in 1894/5]. *Drblo*. Vyp. 272 y 273. 7 (19) grudnya. P. 4. [in Ukrainian].
19. Sovyak R. (2019) Ostap Nyzhankivskiy [Ostap Nyzhankivsky]. Stryj: «Shhedryk». 256 p. [in Ukrainian].
20. Romanyuk S. (2015) Afishi amatorskykh dramatychnykh gurtkiv Galychyny drugoyi polovyny XIX – pochatku XX st. (iz fondiv Instytutu doslidzhen bibliotechnykh mysteczkykh resursiv Lvivskoyi nacionalnoyi naukovoï biblioteky Ukrayiny imeni V. Stefanyka) [Posters of amateur drama groups in Galicia in the second half of the XIX – early XX centuries. (from the funds of the Institute for Research of Library Art Resources of the V. Stefanyk Lviv National Scientific Library of Ukraine)]. P. 635–656. doi: <http://www.lsl.lviv.ua/wp-content/uploads/Z/Z2015/JRN/PDF/43.pdf>. [in Ukrainian].
21. Shutyak L. (2014). Osoblyvosti ukrayinskogo hudozhnogo reportazhu v konteksti «novogo zhurnalizmu» [Features of Ukrainian fiction reporting in the context of «new journalism»]. *Derzhava ta regiony. Seriya: Socialni komunikaciyi*. Vyp. 1–2 (17–18). P. 154–158. [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.2.9>

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ТВОРАХ І. ДРЯПАЧЕНКА

Тетяна Мячкова

аспірантка кафедри теорії та історії мистецтва

Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-4315-2349

Анотація. У статті ґрунтовно висвітлена національна складова частина мистецької спадщини українського живописця і графіка І. Дряпаченка та розкрита її цінність для історії українського образотворчого мистецтва першої третини ХХ ст. Уперше публікуються зображення портрету Я. Пономаренка (1931, приватна збірка, Україна) та картини «На гойдалці (Сільська розвага)» (1920, приватна збірка, РФ). Також вперше оприлюднюється прізвисько жінки, зображеної в картині «Параска у святковий день» (1915, місцезнаходження невідоме).

Ключові слова: Іван Дряпаченко, живопис, українське мистецтво, портрет, пейзаж, жанрові сцени.

NATIONAL IDENTITY IN I. DRIAPACHENKO'S WORKS

Tatiana Miachkova

Postgraduate Student at the Department of Theory and History of Art

National Academy of Fine Arts and Architecture (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-4315-2349

Abstract. The article confidently shows the national component of Ukrainian artist and graphic artist I. Driapachenko's artistic heritage, reveals the potential of it in the development of Ukrainian fine art of the first third of the XX century.